

Prof. E. Iluside
hindamiseks

2.10.40. h. Kadner

E. V.
TARTU ÜLIKOOLA
KIRJASTUSKOH

30 sept 40

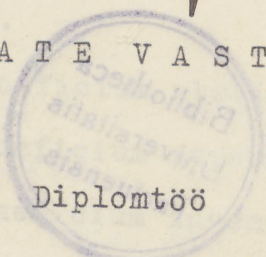
1228
TARTU

Arvestuse diplomi tõus

4.10.40

[Handwritten signature]

PÄRIJATE VASTUTUS

Diplomtöö

AA

7804.

Stud. jur. Hans-Georg Sivers

Matr. nr. 12916.

T a r t u

1940.

loz. 20. x 40 jur.

S i s u k o r d .

I osa.

§ 1. Pärivate vastutus. Mõiste ja areng Rooma õiguses.

a) Beneficium abstinendi

b) Beneficium separationis

c) Beneficium inventarii

§ 2. Pärivate vastutus universaalse fideikommismissi korral.

II osa.

§ 3. Pärivate vastutus Saksa ja Šveitsi õiguse järgi.

III osa.

- § 4. Pärijate vastutus kehtivas õiguses.
- a) Pärandi avanemine
 - b) Pärandi vastuvõtmine.
- § 5. Pärija vastutus pärandaja kohustuste eest. Vastutusest üldse.
- a) Beneficium inventaari
 - b) Beneficium separationis bonorum
- § 6. Pärija vastutus pärandisse kuuluvate erikorras päritatavate varade puhul.
- § 7. Pärijate vastutus mitme pärija puhul.
- § 8. Pärijate vastutus 1939 a. Tsiviilseaduse eelnõu järgi.
- a) Inventuuriõigus
 - b) Eraldamisõigus

10. V. Baxševič, Kasutatud kirjandus.
gubernii prikal'tiskin, Riga 1914

1. B.Windscheid, Lehrbuch des Pandektenrechts,
Frankfurt am Main, 1887 a.
12. H. Dernburg, Lehrbuch des Pandektenrechts (TKS)
2. H.Dernburg, Pandekten, Berlin, 1897
3. T.Kipp, Lehrbuch des Bürgerlichen Rechts,
Marburg, 1923.
4. Carl Erdmann, System des Privatrechts der
Ostseeprovinzen Liv-, Est- und Curland, III
Band, Riga 1892.
16. H. Dernburg, Deutsches Recht, Heft 1911
5. D.Grimm, Lektsij po dogme rimskago prava,
Riga, 1924.
6. H.Oser, Schweizerisches Zivilgesetzbuch
mit Anmerkungen und Sachregister, Zürich 1912
7. H.Dernburg, Pandektö, Tom III, Peterburg,
1911 a.
8. A.Gurti, Schweizerisches Zivilrecht, Zürich
1910
9. I.Tjutrjumov, Grždanskoe pravo, Tartu 1927

10. V. Burkovskij, Svod graždanskikh zakonov gubernii pribaltiskih, Riga 1914
11. Balti Eraõigus III köide (BES)
12. Tsiviilkohtupidamise seadus (TKS)
13. 1939 a. Tsiviilseaduse eelnõu (TSE)
14. H. Siber, Haftung für Nachlassschulden, Berlin und Leipzig, 1937
15. G. Boehmer, Erbfolge und Erbenhaftung, Halle 1927
16. H. Dernburg, Deutsches Erbrecht, Halle 1911

1) Vt. ka E. Grimm, Lektel; po dagna rimakago prava, Riga, 1924, lk. 372

2) Hereditas nihil aliud est, quam successio in universum ius, quod defunctus habuerit (I 62 D de reg. jur. 50, 17)

I osa.

§ 1. Pärijate vastutus. Mõiste ja areng

Rooma õiguses.

Pandiõiguse all mõtleme normide kogumit, mis korraldab isiku vara saatust pärast tema surma ¹⁾. Vara all ei tule mõelda mitte aktiivvara, vaid õiguste ja kohustuste kompleksi. Pärimine oma juriidiliselt loomult on universaalne successio, kus successorile siirduvad kõik õigused ja kohustused, mida evis pärandaja ²⁾. Nii siirdub pärijale ühelt poolt

1) Vt. ka D.Grimm, Lektсий по догме римского права, Riga, 1924, lk. 372

2) Hereditas nihil aliud est, quam successio in universum ius, quod defunctus habuerit (I 62 D de reg. jur. 50, 17)

kogu aktiivvara, mis koosneb kas üksikutest reaalesemetest või nõudeõigustest. Teiselt poolt aga kanduvad temale ka kõik pärandijätja kohustused. Pärandi passiva eest ei vastuta pärija mitte üksnes pärandi aktiva piires, vaid in solidum, s.o. ka oma isikliku varaga. Juhul, kui pärandi passiva on suurem aktivast, võib see muutuda koormavaks pärijale. Eriti võib ebamugavusi tekitada pärijale selline olukord sääl, kus kehtib pärimises loobumise põhimõte. Siin pärija saab vabaneda vastutusest vaid tahtteavaldusega, et ta ei soovi pärijaks saada.

Et paremini mõista pärijate vastutust Rooma õiguses, selleks vaatleme sealseid pärimissüsteeme. Pandekten, Berlin, 1897, lk. 115

Vt. Rooma õigus kujundas välja kaks pärimissüsteemi: tsiviilne ehk hereditas ja preto- Vt. Derenburg, op. cit., lk. 115, 116

riaalne ehk bonorum possessio³⁾. Pärijate vastutuse suhtes asuvad mõlemad süsteemid üldjoontes samal seisukohal.

Nii tsiviilne heres kui ka pretoriaalne bonorum possessor on mõlemad pärandijätja universaalsed successorid⁴⁾. Mõlema süsteemi juures oli sekundaarse tähtsusega seadusjärgne pärimine.

Nende vahel oli ka palju erinevusi pärijate klassides, pärimisviisides jne⁵⁾.

Hereditase üldreeglina omandas pärija era tahteavaldusega, bonorum possessio aga kohtuliku akti alusel, tsiviilne pärimine

3) H.Dernburg, Pandekten, Berlin, 1897, lk.115

4) Vt. ka Grimm, op. cit., lk. 374, Dernburg, op. cit., lk. 115.

5) Vt. Dernburg, op. cit., lk. 115, 116

polnud seondatud mingisuguse tähtajaga, bonorum possessio aga oli tähtajastatud. Bonorum possessor sai pärandimassi kuuluvad esemed enda valdusse interdictum quarum bonorum esitamise, kus tal oli vaja tõendada, et tema on pärija. Seda taotlust hakkasid hiljem kasutama ka tsiviilsed pärijad, et saavutada valdust. Aja arenedes jäi tsiviilne pärimine väikeseks ning teda asendas bonorum possessio 6).

Bonorum possessio arendas välja tsiviilse pärimise täiendamise, korrigeerimise ja hõlbustamise, aktide taotlemisel (iuris civilis supplendi, adiuvandi et corrigendi gratia) 7).

Pärijale siirdub vastutus pärandi passi-

6) Dernburg, op. cit., lk. 119

7) Dernburg, op. cit., lk. 118 j.j.

va eest pärandi vastuvõtumomendist alates. Pärandi vastuvõtul tuleb teha vahet pärandi avamise - delatio hereditatise, pärandi vastu võtu - acquisitio hereditatise vahel. Delatio hereditatise all mõtleme nende asiolude kogumit, mis annavad isikule võimaluse saada pärijaks ⁸⁾. Siia hulka kuuluvad eelkõige pärandusjätja surm, sugulussuhe, testamehdi või muu korralduse olelu jne.

Pärandi vastuvõtt toimub tahteavaldusega, kus isik avaldab, et ta tahab saada pärijaks. Erandi sellest reeglist tegi Rooma õigus võimulaste laste ja orjade suhtes, kes olid tehtud pärijaks ⁹⁾. Nad muutusid pärijateks ipso iure,

8) Vrd. ka Grimm, op. cit., lk. 377

9) Pärijaks nimetamisega muutus ori vabaks ka sel juhul, kui pärandamisaktiga polnud teda vastastatud.

ilma et selleks oleks vaja olnud tahet avaldada. Võimualuste ja orjade pärimisel langevad kokku pärandi avamise ja vastuvõtu moment.

Aegajalt kujundas preetor ka võimualuste ja orjade pärimisviisi nii, et see hakkas lähenema üldisele pärimisviisile, kus oli vaja tahet avaldada, et saada pärijaks.

Kuna võimualused ja orjad said ipso facto pärijaiks, siis ei evinud nende tahe pärandivastuvõtul mingisugust efekti. Siinkohal lõi preetor alul erilise instituudi - beneficium abstinendi, mille alusel sai nii võimualune kui ka ori loobuda pärandi vastuvõtust, kui ta selleks avaldas spetsiaalset tahet. Nii sõltus siis ka võimualuste ja orjade pärimine nende tahtest 10).

10) Grimm, op. cit., lk. 378

a) Beneficium abstinendi.

Pärandi vastuvõtumomendist alates muutub pärija pärandaja õigusjärglaseks ja vastutab kõikide kohustuste eest, mis olid pärandajal Samuti kanduvad talle üle ka kõik õigused 11).

Nagu ülal mainitud kehtis Rooma õiguses üldiselt pärandi vastuvõtus deklaratsiooniprintsiip, kus saadi pärijaks vaid tahteavaldusel. Orjad ja võimualused aga muutusid pärijaks ipso facto pärandi avanemise momendist. Nii kandusid nendele ka pärandijatja kohustused ilma, et nad oleksid soovinud pärijaks saada. Isegi loobumise õigust polnud neil alul. Preetor aga kujundas välja eriinstituudi, mille alusel võis pärija vastava tahteavalduse alusel

11) Dernburg, op. cit., lk. 343

loobuda pärandist. Seda instituuti kutsuti Rooma õiguses beneficium abstinendiks. Pärija võis üldse loobuda pärandist, kui avaldas selleks tahet. Ei avaldanud aga pärija loobumistahet, siis muutus ta pärijaks ning vastutas pärandaja võlgade eest ka oma isikliku varaga.

b) Beneficium separationis.

Kuna võimualualune ja ori sai pärijaks ipso facto, ilma et ta tahe oleks olnud mõõduandev, siis osutus ülekohtuseks, et nad pidid vastutama pärandaja võlgade eest. Preetor tuli siingi appi ja kergendas võimualuste ja orjade vastutust pärandaja võlgade eest sellega, et andis võimualuse teha vahet pärandaja poolt saadud vara ja orja või võimualuse isiklise vara

vahel. Seda instituuti tundis Rooma õigus beneficium separationise nime all. Kui eraldati võimualuse vara pärandaja varast, siis ei vajatsenud võimualune vastutada oma varaga pärandaja võlgade eest.

Beneficium separationise all tundis Rooma õigus ka pärandaja kreditoride õigust eraldada pärandaja vara pärija omast, et mitte koos konkureerida pärija kreditoridega. Sellist kergendust kasutasid pärandaja kreditorid siis, kui pärijal oli palju võlgu, mis ületasid ta varaväärtuse. Kreditorid said kasutada beneficium separationist viie aasta vältel arvates pärandi vastuvõttust. 12)

Tõhusam vahend pärijate vastutuse ära-

12) Grimm, op. cit., lk. 405

määramisel arenes välja Justiniaani õiguses
beneficium inventarii näol.

c) Beneficium inventarii.

Eeljustiniaanne õigus ei tunnud sarnast
võimalust, kus pärija oleks võinud võtta vastu
pärandi, kuid vastutada vaid pärandi aktiva
piires. Pärija pidi vastutama pärandaja kohus-
tuste eest ka oma varaga, Justiniaani õigus
lõi siingi uue instituudi beneficium inventarii
nime all ¹³⁾.

Pärija, kes tahtis kasutada beneficium
inventarii kergendust, pidi koostama pärandi
vastuvõtul nimekirja pärandi aktiva ja passiva
kohta. Vara üleskirjutamisele pidi pärija asu-

13) Vt. Grimm, op. cit., lk. 405

ma 30 päeva jooksul pärast seda, kui talle sai teatavaks pärandi avanemine. Üleskirjutus pidi lõpule viidama 60 päeva jooksul arvates üleskirjutamise algusest. Selle juurde pidi pärija kutsuma kohalviibivaid kreditore ja legatäre. Juhul, kui neid polnud võimalik kätte saada, siis tuli kutsuda juurde 3 tunnistajat. *rehabil-*

gads Inventuurnimekirja koostanud pärija ei vastutanud enam oma varaga pärandaja kohustuste eest, vaid pärandusega. Siinkohal aga võib tekkida küsimus, kas pärija on vastutav inventuuri tegemise korral otse pärandisse kuuluvate esemetega, või pärandi aktiiva piires. Justiniani õigus tunnustas viimast seisukohta. Pärija ei vastutanud pärandaja kreditoride eest pärandisse kuuluvate esemetega, vaid väärtusega, kui võrd pärandi aktiva ületas passiva. Mõned seadusandlused kaasajal on asunud ka esimesele vaateko-

hale.

Inventuuriõiguse alusel vastuvõetud
pärandi suhtes võib tekkida veel see küsimus,
kes vastutab pärija pärandiga[kreeditoride ees.
Kas peab pärija rahuldama esimeses järjekorras
eeliskreeditori või pole see nõuetav? Justiniani
õiguses polnud see nõuetav. Pärija võis rahul-
dada kreditorid selles järjestuses nagu nad
on esinenud taotlustega (et ius satisfaciant,
qui primi veniant creditores).

Inventuuri tegemisega tehakse vahe pä-
randaja^{ia}/pärija vara vahel. Windscheid leiab, et
inventuuri olulisi mõjusid teiste hulgas on see,
et sellega luuakse olukord, kus kreditorid
saavad omi taotlusi rahuldada vaid pärandi-
jätja vara suhtes ¹⁴⁾. Inventuuri puhul pole

14) Vt. B. Windscheid, Lehrbuch des Pandektenrechts,
Frankfurt am Main, 1887, lk. 238

milliselt pärijalt. Sel pärijal, kes rahuldab
vaja pärandit likvideerida, et rahuldada
kreditori, jääb regressiõigus teiste kaas-
kreditoridele, vaid see võib jääda likvideeri-
mata ning edasi eksisteerida. Ainult määra-
takse kindlaks, millisel määral vastutab pä-
rija pärandaja kohustuste eest.

Pärandi jagamise korral saab iga pä-
rija reaalsemetele pärijaks. Kui aga tegemist
on jagamatute esemetega või õigustega, nagu
emphyteusis või superficies, siis tekib siin
condominium. Kui tegemist on mitme pärijaga,
siis nad vastutavad kreditoride ees jagatava
võla korral sellel määral, millisel nad said
pärijaiks. Kui kohustusobjekt on jagamatu, siis
loomulikult tekib nende vahel solidaarkohus-
tus ¹⁵⁾. Kreditorid võivad hageda ükskõik

15) Grimm, op. cit., lk. 407

milliselt pärijalt. Sel pärijal, kes rahuldab
kreeitorid, jääb regressiõigus teiste kaas-
pärijate vastu üldalustel.

See õigus oli võimalik universaalse
fideikommissina määrata tervet vara kolmand-
tele. Pärija pidi teatavaks ja üle andma kogu
vara fideikommissarile kogu pärendi aktiva.
Kreeitorid sees aga jäi ta vastutavaks edasi,
kuid võimaliselt jäi ta pärijeks. Kuidagi oli
pärijal regressiõigus universaalse fideikommis-
sari vastu, kuid kreeitoride sees pidi vastuta-
ma ikka pärija. Et kanda vastutust otse fidei-
kommissarile, selleks sõlmisid pärija ja fidei-
kommissar erilisi leppeid - stipulatsioonid - quasi
supta vendita hereditatis¹⁶⁾. Juhul aga,

16) See sõlmiti sel juhul, kui väljandamisole
kuulus kogu vara.

§ 2. Pärijate vastutus universaalsete fidei-
komisside korral.

Rooma õiguses oli võimalik universaalse fideikomissina määrata tervet vara kolmandatele. Pärija pidi tsedeerima ja üle andma kogu vara fideikomissarile kogu pärandi aktiva. Kreditoride ees aga jäi ta vastutavaks edasi, kuna vormiliselt jäi ta pärijaks. Muidugi oli pärijal regressiõigus universaalse fideikomissaristi vastu, kuid kreditoride ees pidi vastutama ikka pärija. Et kanda vastutust otse fideikomissarile, selleks sõlmisid pärija ja fideikomissar erilisi leppeid - stipulationes quasi emptae venditae hereditatis¹⁶⁾. Juhul aga,

16) See sõlmiti sel juhul, kui väljaandmisele kuulus kogu vara.

kui väljaandmisele ei kuulunud terve vara, vaid osa sellest, siis sõlmiti stipulatio partis et pro parte. Selliste stipulatsiooniliste lepete sõlmimisega kandus üleantud vara eest vastutust fideikomissaridele enestele. Muidugi oli võimalik kanda vastutust heres fidei*comissariu-*selt fideikomissarile ainult vaid siis, kui ta oli sellega nõus. Ei nõustunud ta stipulatsiooni sõlmima, siis vastutas kreditoride ees ikka heres fidei*comissarius*.

Olulise muudatuse pärija vastutuses kaasutas endaga senatus consultum Trebellianum. Selles konsuldis määrati, et kui pärija on pärandi vastu võtnud ja selle üle annud fideikomissarile, siis kustub sellest momendist tema vastutus pärandijätja võlgade eest ning see siirdub fideikomissarile. Sellest momendist

alates aga ei saa pärija teostada ka sissenõudmisi pärandaja võlakohustuste järgi. Pärandi üleandmisega fideikomissarile kanduvad talle kõik õigused ja kohustused, mis olid seondatud pärandiga. Fideikomissar muutus sisuliselt varapärijaks, kuigi formaalselt evis herese tiitelt edasi heres fiduciarius. Selline vaadend põlvenes vanast Rooma õigusest, kus pärimisele ei vaadatud kui vara, vaid kui võimu pärimisele. Vara üleminek polnud niivõrd tähtis kui just võimu ülekandmine.

Edasised konsuldid enam pärija vastutusse muudatusi ei toonud, küll aga suurendasid mõnevõrra pärija õigusi pärandi suhtes 17).

Pärija vastutust pärandaja kohustuste

17) Vt. ka Grimm, op. cit., lk. 418

eest ei muuda see asidlu, mille alusel toimus pärandi üleminek, kas seaduse, testamendi või lõpuks pärandileppe alusel.

Pärija on vastutav ikka vaid pärandaja rahaliste, mitte aga isikliste kohustuste eest. Isiklised kohustused kustuvad pärandijätja surmaga, ega kandu üle pärijaile. Samuti pole pärija vastutav pärandaja süüteo tekkinud trahvikohustuste eest, kuna süüteo eest vastutab igäüks isiklikult.

Rooma õiguses kehtis ülalolev põhimõte, et pärijaks võidi saada tahtsevaldusel. See, kes tahtis saada pärijaks, pidi selleks avaldama taht. Kuigi Saksa õigus on ehitatud roomaõiguse põhimõtetele, on ta selles küsimuses teisel seisukohal.

II o s a .

§ 3. Pärivate vastutus Saksa ja Šveitsi

õiguse järgi.

Enne kui asuda lähemalt vaatlema pärivate vastutust, käsitame küsimust, millisest momendist loeb saksa õigus pärandi vastu võetuks, sest sellest alates hakkab kulgema ka pärivate vastutus.

Rooma õiguses kehtis üldiselt põhimõte, et pärijaks võidi saada tahteavaldusel. See, kes tahtis saada pärijaks, pidi selleks avaldama tahet. Kuigi Saksa õigus on ehitatud roomaõiguse põhimõtetele, on ta selles küsimuses teisel seisukohal.

Le mort saist vii. per morte vii. per
Lebendigen.

19) Dr. H. Waser, Schweizerisches Zivilgesetzbuch
mit Anmerkungen und Sachregister, Zürich
1912, Nr. 184. § 560

Üldse kehtib pärimisõigustesse astumisel kaks süsteemi: deklaratsioon, kus pärijaks saab see, kes avaldab selleks tahtet ja loobumise, kus isik muutub pärijaks pärandi avamisega. See, kes ei taha saada pärijaks, peab avaldama selleks tahtet. Prantsuse tsiviilkodeks (§ 724) ja Saksa eraõigus on asunud viimasele seisukohale ¹⁸⁾. Prantsuse õiguses võidakse pärandivastuvõtust loobuda üldaegumise 30 aasta piires (Planiol, *Traité élémentaire de droit civil*, 1907, lk. 393).

Samal vaatekohal nagu Prantsuse ja Saksa õigused asub ka Šveitsi tsiviilseadus. Šveitsi eraõiguse akt 560 määrab, et pärija pärib kogu pärjandaja vara surma momendist alates. ¹⁹⁾

18) Le mort saisit vif, der Todte erbt den Lebendigen.

19) Dr. H. Oser, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, mit Anmerkungen und Sachregister, Zürich 1912, lk. 184. § 560

Pärija muutub pärandi avamisest pärijaks ning temale kanduvad üle kõik õigused ja kohustused, mis kuulusid pärandajale. Pärandaja võlad muutuvad pärija isiklikkudeks võlgadeks ²⁰⁾.

Seadusandlused, kus kehtib loobumissüsteem, ei tee vahet pärandi avamise ja vastuvõtu vahel. Seda siin olla ei saakski, kuna pärija astub pärimisõigustesse juba pärandi avamisest alates.

Õigustest siirduvad pärijale kõik pärandijätja õigused, arvatud välja isiklikud õigused, nagu ususfructus, õigus alimentidele jne ²¹⁾.

Kuigi õigused ja kohustused, mis kuulusid pärandajale, siirduvad pärijale, ei saavuta pärija veel pärimise toimet valdust pärandi-

20) ZQB § 590

21) Vrd. ka Demburg, Pandektõ, Peterburg 1911, lk. 448 all.

Kohustuste all tuleb mõelda kõiki selliseid kohustompu kuuluvatele esemetele, kuna puudub apprehensio.

Kohustused, mis sidusid parandijätjat, kanduvad üle pärijale samal määral nagu oleksid ta isiklised kohustused ²²⁾. Võlasuhted, mis eksisteerisid parandaja ja pärija vahel, kustuvad tekkinud confusio toimet.

Pärija vastutus nii Saksa kui ka Šveitsi õiguste järgi on üldjoontes sama nagu kehtivaski õiguses, kuigi esineb ka mõnesuguseid eriinstitute. Saksa õiguse järgi vastutab pärija parandaja kohustuste eest (§ 1967). Need koormavad pärijat samal määral nagu parandajatki ²³⁾.

22) Dernburg, Pandektö, lk. 448

23) Vrd. T.Kipp, Lehrbuch des Bürgerlichen Rechts, Marburg, 1923, lk. 217

Kohustuste all tuleb mõelda kõiki neid kohustusi, mis pärandajat sidusid pärandi jätmise (pärandi avanemise momendil) ²⁴⁾. Kipp loendab terve rea kohustusi, mis kanduvad üle pärijale ²⁵⁾. Kõiki neid loendada siiski pole võimalik. Üldiselt kanduvad pärijale üle kõik pärandaja kohustused, kuivõrd need pole isiklised kohustused, mis kustuvad pärandaja surmaga.

Pärija vastutab pärandaja kohustuste eest ka oma varaga. Kuid ka Saksa ja Šveitsi õiguste järgi võivad pärijad kasutada inventuuriõigust.

Saksa eraõiguse §1993 järgi on võimalik pärandit võtta vastu ka inventuuriõigusega ²⁶⁾.

24) Kipp, ib.

25) Vt. Kipp, op. cit., lk. 216 - 226

26) Vt. ka Kipp, op. cit., lk. 227

Inventuurõiguse alusel pärandi vastuvõtmine muudab pärija piiramatu vastutuse piiratud vastutuseks. Pärija ei vastuta üldiselt terves ulatuses pärandaja kohustuste eest, vaid ainult aktiva piires.

Eriinstituudina esineb Saksa õiguses hoolduse rakendamine pärandi kohta (§ 1981). Igal kreditoril on õigus paluda kahe aasta möödudes arvates pärandi vastuvõtust rakendada hooldust pärandi kohta. Hoolduse rakendamine on kohuslik, kui asioludel ilmneb, et kreditor ähvardab rahulduse saamisest ilmajäämine. Ilmajäämisohu võib tingitud olla nii pärija lohakast käitumisest varaga, ta halvast varalisest seisundist või mõnest muust asiolust. Hoolduse rakendamise korral nõuab hooldaja

sisse kohustused pärandi vastu ning tasub pärandil lasuvad võlad 27). Pärandi võib hooldaja anda pärijale vaid siis, kui kõik võlad, mis hooldajale olid teada, on tasutud. 28)

Kui pärandi üle on rakendatud hooldus, siis vastutab pärija vaid pärandi piires. Samal määral vastutab pärija ka siis, kui pärandi kohta on avalatud konkurss 29). Edasi on võimalik väljakutsemenetluse korras kutsuda kreditore ülesse esitama omi pretensioone. Inventuuri koostamine ei kaasuta igakord, vastutust pärandvara aktiva ulatuses. Kuid pärija, ^{mis} ei koosta inventuuri kohtu poolt määratud täht-

27) BGB § 1985

28) BGB § 1986

29) BGB § 1975, 1990

ajal, ~~see~~ vastutab ~~ta~~ piiramatult pärandi passiva eest ³⁰⁾.

Inventuuriõiguse kasutamisel peab pärija kas ametasutises, notari juures või kohtu ees avaldama, et ta soovib pärandit võtta vastu sub beneficio inventarii. Kui avaldamine toimub kohtus, siis kirjutab vara ülesse kohus (§ 2003, 2004).

Saksa õiguses vastutab pärija piiratud vastutuse korral vaid pärandisse kuuluvate esemetega, mitte aga väärtusega ³¹⁾. Ainult sundtäite korras sissenõudmisel ei arvestata sellega niikaua, kuni pärija pole sellele vastu vaielnud (Saksa Tsiv. prots. art. 781).

30) BGB § 2009

31) Dernburg, Pandektõ, lk. 456 all

Pärija vastutab samal viisil ja samas ulatuses pärandaja kohustuste eest nagu pärandaja isegi. Ta võib kasutada kõiki neidsamu kergendusi, väiteid ja vastuvaidlusi nagu pärandajagi. Pääle selle aga võib pärija esitada kompensatsiooniks ka oma isiklikke võlanõudeid pärandaja kreditoride vastu. Mitme pärija puhul on vastutus üldiselt määratav pärija osaga, kui kohustus on jagatav. Jagamatu kohustuse korral nad vastutavad solidaarselt ³²⁾.

Ka Šveitsi õiguses on pärijate vastutus rajatud üldjoontes samadele alustele nagu Saksaski. Ka siin on võimalik saavutada piiratud vastutust, kui pärand võetakse vastu inventuurõiguse alusel. Šveitsi õigus tunneb erilist

32) BGB § 2058

33) BGB § 589

avalikku inventuuri ³³⁾. Igaat pärandit võidakse võtta vastu avaliku inventuuri kaudu. Kui pärandit pole vastu võetud inventuurõigusega, siis vastutab pärija kogu pärandi passiva eest nagu omagi võla eest ³⁴⁾. Pärija, kes on pärandi vastu võtnud avaliku inventuuriga, siis vastutab pärandaja kohustuste eest pärandi aktiiva piires ³⁵⁾. Inventuuri koostamisel võetakse arvesse nii pärandi aktiiva kui ka passiva ja selgitatakse välja pärandi seisund. Kreditorid kohustuvad ülesse andma omad pretensioonid pärandi vastu (§ 590). Nõudmiste ülesandmata jätmine kaasutab endaga mõnesuguseid pahesid kree-

33) Vt. A. Curti, Schweizerisches Zivilrecht, Zürich 1910, lk. 101

34) ZGB § 560

35) ZGB § 589

ditoridele (590). Ametliku inventuuri puhul astub avalik võim vahele, et ära määrata nii pärija kui ka pärandaja kreditoride õigustusi ja kohustusi vastastikku. Avalikku inventuuri võib paluda pärija, et oma kohustuste eelalust pärandi suhtes piiritleda. Inventuuri peab palutama ühe kuu vältel arvates isiku surmast ³⁶⁾.

Avaliku inventuuri puhul ei vastuta pärija pärandimassi kuuluvate esemetega, vaid ta on vastutav pärandi aktiva piires. Inventuuri koostamisega muutuvad kohustused, mis inventuuri tegemisel on tunnustatud, pärija isikkudes kohustusteks, mille eest ta vastutab

36) ZGB § 582

nagu igagi teise kohustuse eest ³⁷⁾. Inventuuri tegemine aga ei saa riivata nende kreditoride õigusi, kelle nõudmised on kindlustatud pandiga. Kui nad ei esita pretensioone inventuuri tegemisel, ei kaota nad veel selle toimet pantõigust ³⁸⁾. Šveitsi eraõigus tunneb pärandi suhtes veel ka ametlikku likvidatsiooni ³⁹⁾. Teda võidakse kasutada avaliku inventuuri asemel. Kui kreditoridel on põhjendatud kartus, et nad võivad jääda rahuldamata, siis võivad nad taotleda kolme kuu kestel pärandi avanemisest ametlikku likvidatsiooni ⁴⁰⁾. Amet-

37) ZGB § 589

38) Vt. ka Gurti, op. cit., lk. 105

39) ZGB § 593 - 597

40) TGB § 594

lik pärandi likvidatsioon toimub avaliku võimu osavõtul, et korraldada õiglaselt pärandijätja õigusi ja kohustusi. Ta on mõnevõrra sarnane konkurssmenetlusele, mille sihiks on samuti kreditoride õiglane rahuldamine.

Ametliku pärandi likvidatsioonil puhul võib pärija saada osa pärandist vaid siis, kui pääle kohustuste katmist on jäänud järele vara.

Õigused ja kohused, mis olid pärandijätjal.

a) Pärandi avanemine.

Pärand tekib pärandi avanemise momendil.

Pärand ei avane mitte üksnes pärandi puhul, vaid

39) Vrd. ka I. Ejuvajev, Graždaninovo pravo, Tartu 1927, lk. 569

III o s a .

§ 4. Pärivate vastutus kehtivas õiguses.

Pärandi all mõeldakse õiguste ja kohustuste kogumit, mis kuulub pärandijätjale surma momendil . Pärimise toimele tekib universaalne successio, kus pärija astub pärandaja asemele ³⁹⁾. Loomulikult kanduvad talle ka kõik õigused ja kohused, mis olid pärandijätjal.

a) Pärandi avanemine.

Pärand tekib pärandi avanemise momendist. Pärand ei avane mitte üksnes surma puhul, vaid

39) Vrd. ka I.Tjutrjumov, Graždanskoe pravo, Tartu 1927, lk. 569

see võib toimuda ka muudelgi juhtudel. Üldse
avaneb pärand, kui lakkab olemast pärandaja
õigussubjektina 42). Sellest momendist hakkab
olelema pärand. Kehtiv õigus kohtleb avanenud
pärandit päranditombuna - hereditas jacens.
Hereditas jacens kehtiva õiguse järgi on ju-
riidiline isik 43).

Pärandi avanemine kehtiva õiguse järgi
ei seo veel pärijat ega tee teda vastutavaks
pärandaja võlgade eest, vaid ta vastutus on
seonduv pärandi/vastuvõtuga.

42) Varemalt võis selleks olla, näiteks, mün-
gaks minek, varaliste õiguste kaotus jne.

43) BES § 1692

tuleb esitada juurkoostajale püüdnud
viimasele võimalikult lähemale

b) Pärandi vastuvõtmine.

Kehtiv õigus selles küsimuses asub üldiselt Rooma õiguse seisukohal. Siin ei saada pärijaks ipso facto pärandi avanemisega, vaid tahte avaldamisega saada pärijaks ⁴⁴⁾. Nii teeb kehtiv õigus vahet pärandi avanemise ja pärandi vastuvõtu vahel. Pärandi avanemine ei tee kedagi pärijaks, vaid annab talle õiguse ja võimaluse selleks saada. Pärandi/vastuvõtu aluseks kehtivas õiguses saab olla kas otsene seaduse ettekirjutus või pärandaja tahteavaldis saada pärijaks ⁴⁵⁾. Tahteavaldis saada pärijaks

44) BES § 2622

45) BES § 1699

tuleb esitada jaoskonnakohtunikule pärandaja viimase elukoha järgi.

Tuleb esitada legatari pärijast, kellele samuti võidakse jätta testamendiga või pärimislepõetega kindlad esemeid, summasid jne 46).

Legatar pole kunagi pärandaja universaalne successor. Ta pole vastutav pärandaja kohustuste eest. Ainult sel juhul, kui legaadina antud esemega on seondatud mõned spetsiaalkohustused 47). Pärija aga on universaalsuktsessor. Vastuvõtu momendist kaaduvad talle kõik kohustused, mis sidusid pärandajat.

Pärandi vastuvõtumomendi määratlemisel

46) BES § 1702

47) Näiteks antakse legaadina talu, millel lasub hüpoteekvõlgu, siis kannab legatar need võlad.

võib tekkida omakorda küsimus, millist momenti selleks lugeda, kas seda momenti, kui pärija kinnitatakse pärimisõigustesse või seda momenti, kui ta võtab pärandi valduse üle? Kumbast alates võidakse suunata hagnosisid pärija, mitte aga päranditombu vastu.

Selles küsimuses tuleks asuda seisukohale, et pärandivastuvõtumomendiks tuleb lugeda seda momenti, kui pärija kinnitatakse pärimisõigustesse. Pärandi reaalne vastuvõtmine ja päranditombu likvideerimine on vaid tehnilised toimingud. Oluline muudatus pärandaja õiguspositsioonis tekib ikka sellest momendist, kui pärija kinnitatakse pärimisõigustesse. Just sellel momendil on ~~normatiivne~~ toime pärija kohustustele.

Ta hakkab vastutama kõikide pärandaja kohustuste eest. Tegelik pärandi vastuvõtmine pole üldse oluline. See võib jääda koguni ära ilma, et see kuidagi muudaks ta vastustust. Nagu ülal mainitud, muutub pärija pärandaja universaalseks suktsessoriks ning vastutab pärandaja kohustuste eest.⁴⁶⁾ Talle kanduvad üle kõik pärandijärgja kohustused, välja arvatud vaid need, mis kustuvad pärandaja isikuga. Samuti nagu kohustused, nii siirduvad talle ka kõik õigused, mida evis pärandaja või mis pidid talle kuuluma tulevikus⁴⁸⁾. Ainult isiklikud õigused, nagu usufructus, õigus allmentidele jne. ei kandu üle pärijale⁴⁹⁾.

46) vt. ka C. Erdmann, System des Privatrechts der Ostseeprovinzen Liv-, Est- und Curland, III Band, Riga 1892, lk. 449.

47) BES § 2639.

48) BES § 2640.

49) BES § 2644.

Pärandaja ja pärija vahelised kohustused aga

§ 5. Pärija vastutus pärandaja kohustuste eest. Vastutusest üldse.

eest, mis sisseid ning kohustusi pärijat

Nagu ülal mainitud, muutub pärija pärandaja universaalseks suktessoriks ning vastutab pärandaja kohustuste eest.⁴⁶⁾ Talle kanduvad üle kõik pärandijätja kohustused, välja arvatud vaid need, mis kustuvad pärandaja isikuga.⁴⁷⁾ Samuti nagu kohustused, nii siirduvad talle ka kõik õigused, mida evis pärandaja või mis pidid talle kuuluma tulevikus⁴⁸⁾. Ainult isiklikud õigused, nagu ususfructus, õigus alimentidele jne. ei kandu üle pärijale⁴⁹⁾.

46) Vt. ka C. Erdmann, System des Privatrechts der Ostseeprovinzen Liv-, Est- und Curland, III Band, Riga 1892, lk. 449.

47) BES § 2639.

48) BES § 2640.

49) BES § 2644.

Pärandaja ja pärija vahelised kohustused aga kustuvad, kuna siin on tekkinud confusio⁵⁰⁾.

Pärija on vastutav nende kohustuste eest, mis sidusid ning kohustusid pärijat ennastki, kuid peale selle võidakse talle asetada kohustusi nii testamendiga kui ka pärandamisleppega. Ka nende eest on pärija vastutav. Ta ei vastuta nende kohustuste eest mitte üksnes pärandiga, vaid ka oma varaga, kui ta pole kasutanud kergendusi, mis teda vabastavad vastutusest oma varaga. Kehtiva õiguse järgi võib pärija vabaneda vastutusest, kui ta võtab pärandi vastu inventuuriõigusega.⁵¹⁾

50)

BES § 2644.

51)

BES § 2649.

Inventuuri a) Beneficium inventarii.

2015. Kehtiva eraõiguse järgi on pärija vastutus pärandaja kohustuste eest piiramatult. Piirata võidakse seda beneficium inventarii rakendamise

pärija Pärija, kes soovib pärandit vastu võtta inventuuriõiguse alusel, esitab selleks vastava avaldise sellele kohtule, kellele allub pärimisõigustesse kinnitamine⁵²⁾. Pärija peab sellise taotlusega esinema 2 kuu kestel arvestes pärimisõigustesse kinnitamisest või sellest teadasaamisest. Inventuuri koostamisele peab kutsutama kredidore. Nende ilmumata jäämine aga ei takista inventuuri tegemist.

52) ERS § 2653.

54) TKS § 2015.

Inventuur tuleb sooritada TKS § 1994, 1996, 2015, 2018 jt. sätete kohaselt.

Kui pärandaja on koostanud oma vara kohta inventuuri ^{vähe} ~~netuke~~ enne surma ning see näib usaldusväärne olevat, siis ei vajatse pärija hakata koostama uut inventuuri, vaid võib sellele toetuda⁵³⁾.

Inventuuri tegemise ajal ei saa ei kreditorid ega ka legatarid suunata oma taotlusi pärija vastu. Kuid aegumistähtaja kulgemine seistub kogu inventuurimenetluse ajaks⁵⁴⁾.

Pärija, kes võtab pärandi vastu inventuuriõiguse alusel, vastutab pärandi-

53) BES § 2653.

54) Siia hulka kuulub ka kuulutuse aeg.

jätja võlgade ja muude kohustuste eest vaid pärandi piires⁵⁵⁾. Isikliku varaga ta sel juhul vastutav pole.

Peale pärandijätja kohustuste võidakse pärandist maha arvata veel kulud, mis tehtud pärandijätja matustele, kohtu- ja inventuuri tegemise kulud. Ka pärandaja kohustused pärija vastu ei kustu, vaid neid tuleb rahuldada vastavalt võlakohustuse astmele⁵⁶⁾. Kui pärandaja kohustus pärija vastu oli kindlustatud pandiga, siis tuleb sellist võlga eelistada kindlustamatule kohustusele.

Kui inventuuri koostamisel ilmneb, et pärandijätja kohustused ületavad aktiva,

55) BES § 2655.

56) BES § 2655.

siis minetab ka legatarõiguse legaadile, sest enne legataride rahuldumist tulevad rahuldamisele kreditorid.

Inventuuri koostamisel tuleb kindlaks määrata nii pärandi aktiva kui ka passiva.

Passiva selgitamisel tulevad arvesse võtta eelkõige need kohustused, mis kuuluvad rahuldamisele eelisjärjekorras teiste ees. Selliste kohustuste sarja kuuluvad kõigepealt avalikud maksud ja koormused, haiguse-, ravikulud, töötasud jne. Need tulevad rahuldada tervelt, samuti ka nõuded, mis on kindlustatud pandiga.

Kui pärandaja surma korral polnud teada, et pärandi passiva ületab aktiva ning pärija polnud seetõttu kasutanud inventuuriõigust, võib ta ka sel juhul vabaneda vastutusest oma varaga. Et sellist õigust evida, selleks peab pärandaja olema pärandi vastu võtnud

heas usus. Edasi peab ta pärandi üle andma kindla spetsifikatsiooniga ning kõigi kasude ja lisamitega⁵⁷⁾. Üle tulevad anda kõik sissetulekud, mis saadud pärandist, samuti ka summad, mis saadud pärandisse kuuluvate esemete müügist. Sarnasel korral võis pärija vabaneda vastutusest oma varaga.

Aga kui pärastpoole ilmneb, et pärandaja on vastu võtnud pärandi pahas usus või käitunud pärandaja äärmiselt hooletult, siis võidakse teda hiljem lugeda vastutavaks kreditoride ees ka oma varaga⁵⁸⁾.

57)

BES § 2656.

58)

BES § 2657.

b) Beneficium separationis bonorum.

Kehtivas õiguses on rakendamist leidnud ka beneficium separationise instituut, kus pärandaja kreditorid võivad taotleda, et tehakse vahe pärandaja ja pärija vara vahel.

BES § 2658 alusel võivad nii pärandaja kreditorid kui ka legatarid nõuda, et eraldataks pärand pärija isiklisest varast. Eraldamise sihiks on see, et anda võimalus pärandaja kreditoridele rahulduda pärandist.

Seadus näeb, et sellist õigust eiivad pärandaja kreditorid vaid siis, kui pärandaja on maksujõuetu ⁶¹⁾. Siinkõhal tõuseb küsimus, mida mõelda maksujõuetuse all? Kas tuleb maksu-

61) v/slugaie nesestojäteljnosti naslehika ...

jõuetuks lugeda ainult seda, kes kohtu poolt on otse tunnustatud maksujõuetuks, või kuulub siia hulka ka need, kelle kohustused ületavad õigustused ning kes pole seetõttu suuteline omi kohustusi korraldama.

Eraldamisõigust saavad kreditorid kasutada igal ajal siis, kui pärija on tunnustatud juba kohtu poolt maksujõuetuks, kui on selline taotlus esitatud kohtule. Kuid eraldamine on võimalik ka siis, kui pärijat pole küll tunnustatud maksujõuetuks, kuid ta varaline seisund on selline, kus ta pole suuteline omi kohustusi õiendada. Nii piisab eraldamisõiguse rakendamiseks juba sellest, kui pärija pole suuteline omi isiklikke kohustusi korraldama.

Ei ole eraldamisõiguse rakendamise korral nõuetav, et pärija peaks olema tunnustatud

maksujõuetuks kohtu poolt ⁶²⁾. Eraldamistaotlust võidakse suunata eelkõige pärija enda vastu, kuid seda võidakse rakendada ka pärandaja õigusjärglaste ja pärija kreditoride vastu. Viimaste suhtes võidakse eraldamisõigust kasutada ka siis, kui pärandisse kuuluvad esemed on antud kreditoridele üle ⁶³⁾.

Eraldamisõiguse siht seisab selles, et anda võimalust pärandaja kreditoridel saada rahuldust pärandaja varast - s.o. pärandist. Selline huvi on pärandaja kreditoridel vaid siis, kui pärijal on palju kohustusi. Kui pärandaja kreditorid peaksid konkureerima koos

62) Vrd. ka Erdmann, op. cit., lk. 453

63) BES § 2659

pärija kreditoridega, siis võib tekkida olukord, kus neil pole võimalik saada täit rahuldust. Ainult pärandile nõudmisi suunates, saavutaksid nad aga täie rahulduse.

Eraldamise korral kaetakse pärandist eelkõige pärjandijätja kohustused⁶⁴⁾. Järgnevalt kuuluvad rahuldamisele legatarid. Alles see, mis jääb järgi pärandaja kreditoridest ja legataridest, siirdub pärija kassasse.

Momendist alates, kui pärija kreditorid on eraldamistaotlusega esinenud, ei või pärandaja enam pärandisse kuuluvaid esemeid võõrandada ega võlgadega koormata. Selle kitsendamiseks tuleb rakendada vastavaid kindlustusvahendeid, nagu kinnikute kulustamine, vallas-

64) BES § 2660

vara arest jne.

Kui kreditorid ja legatarid, kes kasutasid eraldamisõigust, ei saa rahuldust pärandaja varast, siis ei saa nad enam pärast eraldamist suunata nõudmisi ei pärija ega tema vara vastu. Ainult Tallinna linnaõiguses pole see säte rakendatav ⁶⁵⁾.

Eraldamisõigust ei saada kasutada: 1) kui pärandi vastuvõtust on möödunud üle viie aasta, 2) kui kreditorid tunnustavad eritoiminguga pärija enda kohuslaseks, 3) nende esemete suhtes, mis on võõrandatud hääs usus ja 4) kui on varad sedavõrd liitunud, et nende eraldamine on võimatu ⁶⁶⁾.

65) BES § 2661

66) BES § 2662

§ 6. Pärija vastutus pärandisse kuuluvate
erikorras päritavate varade puhul.

Pärandvara pärimise korral vastutab pärandaja kohustuste eest eeskätt pärandvara ise. Lähimad sugulased, kes kutsutud pärima pärandvara, päriavad vaid selle, mis jääb järgi, kui sellest maha arvata pärandaja kohustused⁶⁷⁾. Liivimaal peavad pärijad erikorras päritavate varade puhul kandma kõik hüpoteekkohustused, mis koormavad kinnikut. Juhul, kui on tegemist mitme pärijaga, siis peavad ka need võtma osa nende kohustuste kandmisest (BES § 2663).

Kohustuste eest, mis koormavad sugukond-

67) BES § 2663

likke pärandeid, vastutavad viimase seadusliku valdaja pärijad⁶⁸⁾. Oluline pole siinjuures aga see, kas nad pärivad ise selle vara või kohustuvad ta edasi andma kaugemale sugulastele. Sellisele õigusrežiimile ei allu aga kõik sugukondlikud varad, vaid ainult need, mis mainitud BES §§ 2504, 2505. Muude sugukondlikkude varade korral vastutavad varavaldaja pärijad vaid niivõrd, kui võrd nad on annud oma nõusoleku võlasuhte sõlmimiseks (§ 2510).

Üldreeglina pole legatar vastutav pärandaja kohustuste eest, kuna ta on singulaarne suksessor. Kuid kreditorid tulevad rahuldada alati enne legatari. Kui pärandi aktiva on väiksem passivast, siis võib legatar soo-

68) BES § 2510

tuks ilma jääda, sest kreditoride õigusi tuleb eelistada legataride õigustele.

Pärija võib pärandit terves ulatuses kas müüa või võõrandada kolmandatele ⁶⁹⁾. Kolmandate ees jääb ta sel puhul pärijaks edasi ning on vastutav üldalustel nii pärandaja kreditoride kui legataride ees. Pärandi ostja vastutab vaid nende kohustuste eest, mis otse on pärandiga seondatud, nagu pärandusse kuuluva vara hüpoteekvõlad jne ⁷⁰⁾.

69) BES § 2667

70) Bes § 2672

§7 Pärijate vastutus mitme pärija puhul.

Pärand võib siirduda nii ühele kui ka mitmele pärijale. Viimasel juhul muutuvad pärijad kõik koos pärandaja universaalseks õigustajaks. Kui pärand koosneb jagamatust esemest, siis valdavad pärijad seda ühiselt ning kannavad kõik sellel lasuvad kohustused ja koormused.⁷¹⁾

Kohustuste eest, mis lasuvad pärandil, vastutavad pärijad igäiks vastavalt oma pärandiosale. Ka see ei kahjusta kreditori õigusi, kui pärandaja tegi kohuseks mõnele pärijale ta suda üksinda terve kohustus või sõlmisid päri-

⁷¹⁾ BES §2678

jad ise omavahel sellise leppe. Kreditoril jääb alati õigus hageda igalt pärijalt osa, mis vastab ta pärandiosale.⁷²⁾

Kehtiva õiguse järgi on kaaspärijate korral nende vastutus partsiaalne, vastav igaühe pärandiosale. Ainult seaduses otse ettenähtud juhtudel võib see olla solidaarne. Solidaarne on pärijate kohustus muidugi sel juhul, kui pärandaja kohustus, mille eest on pärijad vastutavad, oli jagamatu (näit. kohustus kedagi ülal pidada, korterit anda jne.). Seesugusel juhul pole pärijate osaline vastutus mõeldav. Kuid siingi võib tekkida mõnel juhul osaline vastutus. See on mõeldav näit. see-

72) BES §2679

74) BES §2680

sugusel korral, kui kaaspärijad ei täida oma kohustusi ning kreditor esineb kahjutasuhagi- ga. Kahjutasu hagemise korral tuleb hageda igalt vastav osa ta pärandiosale.⁷³⁾ Kehtiv seadus on pärija vastuse^{ku} äramääramisel aluseks võtnud osalise vastutuse. Ainult erandjuhtudel, kus osalist vastutust pole võimalik rakendada, esi- neb solidaarne vastutus. Et kahjutasukohustus on jagatav, siis tuleb seda hageda ka pro parte. pärijat Sääl, kus pärijad vastutavad kolmandate ees solidaarselt, on nende enestevaheline ko-ustus osaline. Regressi teostamisel tuleb ha-geda igalt pärijalt vaid vastav osa.⁷⁴⁾

daja või Pärandaja deebitorid on samuti vastuta-

73) Vt. ka V. Bukovskij, Svod graždanskijh uza-
konenii gubernii prōbaltiskih, Riga, 1914,
lk. 1026

74) BES §2680

vad pärijate ees partsiaalselt. Võlg tuleb tasuda igale pärijale vastavalt ta osale. Kui aga korralduses surma puhuks kästakse võlga õiendada ühele või võlg on sõlmitud ühe kaaspärija nimel, siis muidugi pole vaja osalist tasumist. Sel juhul võidakse õiendada kohustus vaid ühele.

Iga kaaspärija ühises omandis võib koorjata kohustustega ainult oma mõttelist osa. Ei tohi aga oma käitumistega riivata teiste kaaspärijate õigusi.⁷⁵⁾ Vastasel korral on nad vastutavad nende kaaspärijate ees, kelle huve nad riivasid oma õiguspäratute käitumistega.

Kui üks kaaspärijaist on tasunud pärandaja võlga või täitnud legaati, siis saab ta

75) BES §2681

77) BES §2685

seda nõuda tagasi igäühelt vastav osa suhteliselt pärandiosale.⁷⁶⁾

Ühise pärandi puhul on igal kaaspärijal õigus nõuda pärandi jagamist.⁷⁷⁾ Kui pärandiobjektiks on kinnik, mis koormatud hüpoteekkohustustega, siis ei kandu hüpoteekkohustused igale pärandiosale muidu, kui vaid kreditori nõusolekul, sest pignoris causa indorsa est. Hüpoteegiga kindlustatud võlga võib kanda üle tervelt kas ühele pärandiosale või kõigile võrdsetes osades. Ülekandmine võib toimuda ainult kreditoride nõusolekul. Oma loomult on ülekandmine novatio, millega tekib sootuks uus võlasuhe. Vastutus sellise võla eest kuulub lahendamisele

76) BES §2683

77) BES §2685

väljaspool pärijate vastutust.

Pärijad vastutavad pärandaja kohustuste eest samal viisil ning samal määral nagu pärandaja isegi. Nad võivad kasutada kreditoride vastu kõiki neidsamu väiteid ja vastuvaidlusi nagu pärandaja isegi, kuna siin on tegemist õigusjärglasega. Ainult need kohustused, mis kohustasid pärandajat isiklikult, ja need õigused, mis olid pärandaja isiklikud õigused, ei kandu üle pärijaile, vaid kustuvad pärandaja isikuga.

pärijaks ei saada.⁷⁹⁾ Kes aga kord on pärandi vastu võtnud, see ei saa sellest enam loobuda. Kes aga kord on pärandist loobunud, see ei saa jällegi olla enam pärija.

78) 1939. a. Talvilliseaduse eelnõu (TSE) § 786.

79) TSE § 787.

§ 8. Pärijate vastutus tsiviilseaduse
eelnõu järgi.

Pärija vastutus 1939.a. tsiviilseaduse eelnõus on ehitatud üldiselt samadele alustele nagu vastutus kehtivaski õiguses. Ka siin kehtib pärimisõigustesse astumisel samuti deklaratsiooniprintsiip nagu kehtõvaski õiguses. Eelnõu järgi pole keegi koljustatud pärandit vastu võtma.⁷⁸⁾

Pärandi vastuvõtuks on vaja avaldada tahet. Muidu pärijaks ei saada.⁷⁹⁾ Kes aga kord on pärandi vastu võtnud, see ei saa sellest enam loobuda. Kes aga kord on pärandist loobunud, see ei saa jällegi olla enam pärija.

=====
78) 1939.a. Tsiviilseaduse eelnõu (TSE) §785.

79) TSE §787.

ning pärija vastu võetud
Riik aga pole kunagi õigustatud pärandist loobuma. Kuid riik võtab pärandi alati vastu inventuurõiguse alusel.

Pärandi vastuvõttude siirduvad pärijale eo ipso kõik pärandaja õigused ja kohustused.⁸⁰⁾ Pärija omandab üksikute pärandisse kuuluvate esemete suhtes samad õigused, mis olid pärijalgi nende kohta. Samuti lähevad üle pärijale kõik asiõigused, mis kuulusid pärandajale võõraste asjade suhtes. Üle ei lähe ei pärandaja isiklikud õigused ega ka kohustused.⁸¹⁾ Kui pärandaja pärrib kinnisvara, mille suhtes tal ei saa tekkida omandiõigust, siis kohustub ta kinniku võõrandama kolme aasta vältel isikule, kellel selleks on õigus. Vastasel korral müüakse kinnisvara ära enampakkumisel

=====

80) TSE §807

81) TSE §808

ning pärijale kuulub vaid saadud summa.

Pärimisega tekib confusio pärandaja ja pärija vahel. Seetõttu kustuvad ka kõik võlasuhted, mis olid nende vahel.⁸²⁾ Kuid pärija nõuded pärandi vastu ei kustu. Pärandaja puhtisiklikud õigused, nagu teenistus, palgasaamise ja pensioniõigus ei lähe üle pärijale. Ainult väljavõtmata jäänud palka ja pensioni võivad pärijad nõuda. Pensionid aga, mis on määratud lesele ja lastele, ei tule üldse arvata pärandi koosseisu, kuna see õigus ei kuulunud ju pärandajale.⁸³⁾

Pärija kannab vastavalt olukorrale ka pärandaja matmiskulud. Pärandaja pereliikmed, kes kadunuga elasid koos kuni surmani, on õigus-

=====

82) TSE §8IO.

83) TSE §8II.

tatud ühe kuu jooksul kasutama majapidamisesemeid ning saama pärandilt ülalpidamist.⁸⁴⁾ Pärija ei saa neilt kohe ära võtta pärandi valdust. Kuid pärija pole ka kohustatud andma enda varast neile ülalpidamist, kui pärandist ei jatku.

Nagu ülal mainitud, kanduvad pärijale üle pärandaja võlad. Eeskätt rahuldab pärija pärandaja kreditorid pärandist. Juhul aga kui sellest ei jatku, siis ka oma varast, kui ta pole kasutanud inventuuriõigust.

Pärija on kohustatud täitma kõik need kohustused, mis temale on lasutatud kas testamendi või pärimisleppega.⁸⁵⁾ Eriti kuuluvad selliste ~~ko~~ kohustuste hulka pärijaks nimetamise tingimused,

=====
84) TSE §812.

85) TSE §814.

legaadid, sihtkäsundid ja sihtmäärangud. Ta on kohustatud lubama ka kolmandaile täita neid korraldusi, mis kas testamendi või pärandileppega on nende täita jäetud (§814).

Pärandist kuuluvad rahuldamisele avalikud maksud ja kohustused, pärandajamatusekulud, ta haiguse- ja ravikulud. Peale nende kuuluvad rahuldamisele esimeses järjekorras ka pärandaja pereliigete ülakpidamiskulud. Teises järjekorras rahuldatakse pärandijätja kreditorid. Kolmandas järjekorras kuuluvad rahuldamisele legaadid, sihtkäsundid ja sihtmäärangud. Kui pärandist ei jatku esimese ja teise järgu kohustuste katteks või kattuvad need kohustused jäägita, siis muidugi kolmandas järjekorras loendatud kohustused rahuldamisele ei tule. Kui aga mainitud (esimene ja teine järjekord) kohus-

tuste katteks ei läha terve pärand,siis rahuldatakse ka kolmas järk proratoorselt.⁸⁶⁾

a.Inventuuriõigus.

Nagu ülal mainitud,kasutatakse inventuuriõigust vaid selleks,et piirata pärija vastutust ning teha teda vastutavaks ainult pärandi piires, ilma et pärandaja kohustused koormaksid pärija enda vara. TSE §8I6 alusel võib pärija vabaneda kohustusest tasuda pärandi võlad omast varast, kui ta võtab vastu pärandi inventuuriõigusega. Samuti pärib riik ainult inventuuriõiguse alusel.⁸⁷⁾

Pärija,kes soovib inventuuriõigust kasutada

=====

86) vt.ka TSE §8I5.

87) TSE §8I7.

peab kohtu korraldusel pärandi ülesse kirjutama. Nimekirjas peab olema täielikult mainitud kõik esemed, õigused ja kohused, mis kuuluvad pärandisse pärandi avanemise momendil.⁸⁸⁾ Nimekirjas peab lähemalt esemeid kirjeldama, kui see on vajalik hinde sooritamiseks. Nimekirja koostab kohtupristav, kelle määrab kohus pärija palvel. Pärija, kes on pärandi vastu võtnud inventuuriõiguse alusel, vastutab pärandi võlgade eest ainult sel määral, mil hinde järgi pärandist selleks jätkub. Enne tasumist võib pärija arvata maha pärandist pärandaja matusekulud, avalikud maksud ja kohustused, pärandaja pereliigete ülalpidamiskulud ning kulud, mis on seondatud inventuuri tegemisega.⁸⁹⁾

=====

88) TSE §819.

89) TSE §821

Pärija enda nõuded pärandi vastu ei kustu. Need rahuldatakse pärandist üldalustel.

Inventuurnimekirja koostamisel peab pärija looma vajalikud eeldused selleks. Ta peab ülesse andma ning ette näitama kõik esemed, õigused ja kohustused. Kui pärija jätab nimekirja koostamisel pärandi hulka kuuluvaid esemeid tähtsal määral tahtlikult ülesse andmata, või laseb nimekirja kanda olematuid kohustusi, siis vastutab ta pärandi võlgade eest piiramatult.⁹⁰⁾ Nii hävitab pärija halb usk inventuuri nimekirja koostamisel inventuuri efekti ning pärija vastutus ei piirdu enam pärandiga vaid kandub üle ka ta isiklikule varale.

===== ka hooldaja pärandi eraldi-
90) TSE §822. iderimiseks. 91)

91) TSE §823.

Inventuurnimekirja koostab kohtupristav
Tsiviilkohtupidamissätete kohaselt. Inventuuri
tegemisega astub avalik võim pärija ja pärandi-
jätja vahele õigussuhteid korraldama, et normeerida
pärija vastutust.

b. Eraldamisõigus.

Nagu kehtivgi õigus, nii tunneb ka TSE
eraldamisõigust. Ka siin on võimalik pärandaja
kreeitoridel kasutada beneficium separationis't,
kui olukord seda tingib.

Kui pärija tegevus või varaseis ähvardab
kahjustada pärandaja kreditore või legatäre,
siis võivad nad paluda, et eraldataks pärandi pärija
varast ning rakendataks hooldaja pärandi eralda-
miseks ja likvideerimiseks.⁹¹⁾

=====

91) TSE §823.

Eriti kasutatakse eraldamisõigust siis, kui pärija on koormatud võlgadega, kus juhul, kui need konkureerivad pärandi suhtes, võib tekkida olukord, kus pärandaja kreditorid ei saa täit rahuldust, samuti võivad ilma jääda legaatidest ka legatarid.

Likvideerimise korras tasutakse eraldatud pärandist kõige pealt pärandaja matmise ja tema perekonnaliikmete ühe kuu ülalpidamiskulud ning pärandi võlad⁹²⁾. Juhul, kui eraldamist taotlevad legatarid, siis legaadid. Osa, mis jääb järgi pärast võlgade ja legaatide korraldamist, antakse tagasé pärijale.

Kui eraldatud pärandist ei jatku kõikide nende kreditoride ja legataride rahuldamiseks, kes palusid eraldamist, siis ei saa needsamad isikud omi nõudeid enam suunata pärija vastu.

=====

92) TSE §824.

Õigus eraldamist taotleda lõpeb:1)Kui
pärandi vastuvõtust on möödunud 2 aastat;2)kui
pärandiusaldajad või legatarid on vastava eritoi-
minguga tunnustanud pärija enese võlgnikuks või
kui pärand on pärija varaga liitunud niivõrra,
et eraldamine pole võimalik.